

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

การศึกษาค้นคว้าทฤษฎีและหลักการที่เกี่ยวข้องกับความคาดหวังของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อบทบาทของครูพลศึกษาสังกัดสำนักงานพันธกิจการศึกษามูลนิธิแห่งสภาคริสตจักรในประเทศไทย ผู้วิจัยนำเสนอตามลำดับตามหัวข้อดังนี้

1. ประวัติความเป็นมาของสำนักงานพันธกิจการศึกษา (กองการศึกษา) มูลนิธิแห่งสภาคริสตจักรในประเทศไทย
2. ทฤษฎีและความหมายของความคาดหวัง
3. ความหมายและแนวความคิดเกี่ยวกับบทบาท
4. บทบาทหน้าที่ของครูและครูพลศึกษา
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ประวัติความเป็นมาของสำนักงานพันธกิจการศึกษา

ประวัติความเป็นมาของสำนักงานพันธกิจการศึกษา

สำนักงานพันธกิจการศึกษา (กองการศึกษา) มูลนิธิแห่งสภาคริสตจักรในประเทศไทย ก่อตั้งปี ค.ศ. 1967 มีชื่อภาษาอังกฤษว่า Office of The Education Ministry, the Church of Christ in Thailand (OEM) สถานที่ตั้ง: 10 ถนนรัตนโกสินทร์ ตำบลวัดเกต อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ผู้บริหารหน่วยงานคือ นายสินธูรงค์ ปั่นฉนวนลี มีขอบข่ายความรับผิดชอบในการ ประสานงาน สนับสนุนส่งเสริม ในการจัดการศึกษาของสถาบันการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาขั้นอุดมศึกษาของมูลนิธิแห่งสภาคริสตจักรในประเทศไทย

ประวัติความเป็นมาของ สำนักงานพันธกิจการศึกษา พันธกิจด้านการศึกษาในยุคแรกนั้น เริ่มต้นด้วยการอ่านและศึกษาพระคริสตธรรมคัมภีร์เป็นสำคัญ เดือนสิงหาคม ค.ศ. 1851

มิสซิส เทเลอร์ โจนส์ แห่งคณะอเมริกันแบปติสต์ (American Baptist Mission) และ มิสซิส แดน บีช บรัดเลย์ แห่งคณะเพรสไบทีเรียนมิชชัน (Presbyterian Mission) ได้รับพระมหากรุณาธิคุณ

โปรดเกล้าโปรดกระหม่อมจากพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชการที่ 4 ให้เข้าไปสอนหนังสือในพระราชสำนัก ปี ค.ศ. 1852 ดร.ชาโมเอล บีเฮาส์ ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้ดูแลโรงเรียนของมิชชันซึ่งอยู่ใกล้กับวัดแจ้ง (วัดอรุณราชวรารามวรมหาวิหาร) โดยเปิดเป็นชายล้วน ปี ค.ศ. 1856 ได้ย้ายโรงเรียนมาตั้งอยู่สำเหร่ ซึ่งเป็นที่ทำการแห่งใหม่ ต่อมาในปี ค.ศ. 1888 ศาสนาจารย์จอห์น เอ็กกิน ได้เข้ามาจัดตั้งโรงเรียนอิสระที่กุฎีจีน และได้รวมเข้ากับโรงเรียนของมิชชันในปี ค.ศ. 1890 ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญยิ่งของโรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัย สำหรับการศึกษาของสตรี เริ่มขึ้นเมื่อ ปี ค.ศ. 1874 โดย มิสซิส แฮเรียต แพ็ตติด เฮาส์ ภรรยาของนายแพทย์เฮาส์ เป็นผู้ริเริ่มดำเนินการ และเป็นที่รู้จักในนามโรงเรียนกุลสตรีวังหลัง ต่อมา มิส เอ็ดน่า โคล์ เป็นผู้รับผิดชอบ และมีบทบาทสำคัญในการขยายโรงเรียนจนกลายมาเป็นโรงเรียนวัฒนาวิทยาลัยในปัจจุบัน ขณะมิชชันยังได้รับผิดชอบโรงเรียนสตรีอีกแห่งหนึ่ง คือ โรงเรียนเยนเฮส์ เม็มโมเรียล ที่จัดตั้งขึ้นโดย มิสซิส เจน เฮล์ แม็คฟาแลนด์ เมื่อปี ค.ศ. 1887 ตั้งแต่นั้นมาคณะมิชชันได้เปิดโรงเรียนขึ้นอีกหลายแห่งในส่วนภูมิภาค เช่นที่จังหวัดเพชรบุรีได้มีการจัดตั้งโรงเรียนขึ้นภายใต้การอำนวยการของ มิสซิส เจนเฮล์ แม็คฟาแลนด์ เมื่อปี ค.ศ. 1865 เป็นโรงเรียนการฝีมือสำหรับสตรีอันเป็นรากฐานสำคัญของ โรงเรียนอรุณประดิษฐ์ ในเวลาต่อมา ที่จังหวัดราชบุรีได้จัดตั้ง โรงเรียนสุริยวงศ์ ขึ้นในช่วงปี ค.ศ. 1890 - 1891 ที่จังหวัดพิษณุโลก ศาสนาจารย์บุญถ้วนบุญอดิ ได้จัดตั้งโรงเรียนผดุงราษฎร์ขึ้น ในปี ค.ศ. 1898 ส่วนการขยายงานด้านพันธกิจการศึกษาในภาคเหนือตอนบน ที่เชียงใหม่เริ่มขึ้นโดย มิสซิส โซเฟีย รอยซ์ แมคกิลวารี ริเริ่มให้มีการศึกษาสำหรับเยาวชนสตรีขึ้นเป็นครั้งแรก ในปี ค.ศ. 1875 ต่อมาในปี ค.ศ. 1879 มิสแมรี แคมป์เบลล์ และ มิส เอ็ดน่า โคล์ ได้เข้าจัดระเบียบ และจัดวางรากฐานโรงเรียนสตรีขึ้น ซึ่งพัฒนาเป็น โรงเรียนคาราวิทยาลัย ในเวลาต่อมา ส่วนการศึกษาสำหรับผู้ชายได้มีการจัดตั้งโรงเรียนขึ้นเมื่อ ค.ศ. 1888 ที่วังสิงห์คำ ภายใต้การอำนวยการของศาสนาจารย์ เดวิด จี. คอลลินส์ เป็นพื้นฐานแรกเริ่มในการพัฒนาเป็นโรงเรียนปรินซ์รอยแยลส์วิทยาลัยจนทุกวันนี้ ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ศาสนาจารย์ ดับบลิว เจ. ชินแคลร์ ทอมป์สัน ได้รับแต่งตั้งเป็นผู้ดูแลโรงเรียนของเพรสไบทีเรียน มิชชัน เพื่อเตรียมการมอบโอนให้แก่สภาคริสตจักรในประเทศไทย ซึ่งตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1932 พอถึง ค.ศ. 1957 เพรสไบทีเรียน มิชชัน ได้สลายตัวลงอย่างเป็นทางการ และส่งมอบโอนกิจการต่าง ๆ ให้แก่สภาคริสตจักรในประเทศไทยดำเนินการต่อไป ในด้านพันธกิจการศึกษาในระดับอนุบาล - มัธยมศึกษา นั้น สภาคริสตจักรในประเทศไทยได้ตั้งกองการศึกษาฯ ดูแลรับผิดชอบโรงเรียนต่าง ๆ ซึ่งได้กลายมาเป็นโรงเรียนของมูลนิธิแห่งสภาคริสตจักรในประเทศไทยมาจวบจนทุกวันนี้ เมื่อสภาคริสตจักรในประเทศไทยปรับเปลี่ยนโครงสร้างการบริหาร ในปี ค.ศ. 1999 กองการศึกษาฯ ได้สลายตัวลง แล้วตั้งเป็น สำนักงานพันธกิจการศึกษามูลนิธิแห่งสภาคริสตจักร

ในประเทศไทยแยกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ งานพันธกิจสถาบันการศึกษาขั้นพื้นฐาน และงานพันธกิจสถาบันการศึกษาขั้นอุดมศึกษา งานพันธกิจในส่วนของกองการศึกษาฯ เดิมนั้นอยู่ในส่วนของพันธกิจการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปัจจุบันโรงเรียนสังกัดกองการศึกษาฯ มี 25 โรงเรียน ตั้งอยู่ใน 14 จังหวัดทั่วประเทศ

ทฤษฎีและหลักการ

ทฤษฎีและความหมายของความคาดหวัง

ทฤษฎีความคาดหวังตามแนวความคิดของ Vroom (1964: 103) มีฐานคติความเชื่อว่า พฤติกรรมของบุคคลเป็นผลมาจากการตัดสินใจ เลือกระหว่างทางเลือกต่าง ๆ และการเลือกพฤติกรรมเหล่านั้น จะเป็นระบบที่มีความสัมพันธ์กับกระบวนการทางจิต อันได้แก่การรับรู้ ความเชื่อ และเจตคติโดยอธิบายถึงแรงจูงใจว่าเป็นความคาดหวังของบุคคลที่มีต่อความสามารถในการทำงานของตน และผลลัพธ์ขององค์ประกอบ 3 ประการด้วยกัน ที่เรียกว่า “ทฤษฎี VIE” ดังนี้ (นรา สมประสงค์, 2536: 264) อธิบายว่า

1. การให้คุณค่า (Value) หมายถึง ความรู้สึกทางบวกหรือลบที่บุคคลมีต่อผลลัพธ์ ในการทำงาน เช่นครูชื่นชอบกับการเป็นหัวหน้า การได้รับการแต่งตั้งให้เป็นหัวหน้า
2. การเชื่อมโยง (Instrumentality) หมายถึง การเชื่อมโยงการรับรู้ระหว่างงานกับผลตอบแทนที่ชื่นชอบที่จะได้รับ เช่น ครูชื่นชอบกับการที่ผู้บริหารชมเชย จึงเตรียมการสอนมาเป็นอย่างดี โดยเชื่อมโยงว่า ถ้าผลการสอนออกมาดีผู้บริหารจะยกย่องชมเชยตน แสดงว่ามีการเชื่อมโยงสูง
3. ความคาดหวัง (Expectancy) หมายถึง การที่บุคคลรับรู้ความเป็นไปได้ที่ตนจะทำสำเร็จ เช่น จากที่ครูเตรียมการสอนเป็นอย่างดี ทำให้ครูรับรู้ว่าจะประสบความสำเร็จในการสอน แสดงว่า มีความคาดหวังสูง

Clay (1988: 252) ได้กล่าวถึง “ความคาดหวังต่อการกระทำหรือสถานการณ์ล่วงหน้า ถึงอนาคตที่ดี หรือเป็นความมุ่งหมายที่ดั่งใจ เป็นระดับหรือความน่าจะเป็น ของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ที่มุ่งหวังไว้”

เพชรี หาลาภ (2538: 10-11) กล่าวว่า ความคาดหวังของบุคคล เป็นการตอบสนองต่อความต้องการ ดังนั้นความต้องการเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกันแทบจะแยกไม่ออก เพราะถ้ามนุษย์เกิดความต้องการแล้ว ความคาดหวังก็จะตามมา อย่างไรก็ตาม ความต้องการของมนุษย์เมื่อได้รับการตอบสนองในระดับที่คนต้องการแล้ว ก็จะมีการคาดหวังในสิ่งที่อยู่สูงขึ้น ไปอีกตามลำดับ ซึ่งแสดงให้เห็นได้ตามทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ ที่ได้กล่าวถึง ความต้องการขั้นต่าง ๆ ตามลำดับขั้นดังนี้

1. ความต้องการทางด้านร่างกาย
2. ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย
3. ความต้องการความรักและการยอมรับ
4. ความต้องการยกย่องนับถือ
5. ความต้องการที่จะรู้และเข้าใจในตนเอง

ความหมายของความคาดหวัง

นันทา ดิงสมบัติ (2538: 25) กล่าวว่า “ความคาดหวัง หมายถึง ความคิดเห็น หรือความต้องการ ที่บุคคลมุ่งหวัง หรือคาดคะเนต่อบุคคลอื่นหรือตนเอง ให้กระทำในสิ่งที่ตนปรารถนาให้เป็นไปในอนาคต”

ศรินิธย์ บุญทอง (2531: 10-11) กล่าวว่า การที่บุคคลจะกำหนดความคาดหวังของตนนั้น จะต้องประเมินความเป็นไปได้ด้วย ทั้งนี้เพราะความคาดหวังเป็นความรู้สึกนึกคิด และคาดการณ์ของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยสิ่งอื่น ๆ อาจเป็นรูปธรรมหรือนามธรรมก็ได้ ความรู้สึกนึกคิดหรือคาดการณ์นั้น ๆ จะมีลักษณะเป็นการประเมินค่าโดยมาตรฐานของตนเองเป็นเครื่องวัด การคาดการณ์ของแต่ละบุคคล แม้จะเป็นการให้ต่อสิ่งที่เป็นรูปธรรม หรือนามธรรมชนิดเดียวกัน ก็อาจจะแตกต่างกันออกไปได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับภูมิหลัง ประสบการณ์ ความสนใจ และการเห็นคุณค่าความสำเร็จของสิ่งนั้น ๆ

แนวความคิดเกี่ยวกับบทบาท

ความหมายและแนวความคิดเกี่ยวกับบทบาท

นักการศึกษาไทยและต่างประเทศได้ให้ความหมายและแนวความคิดเกี่ยวกับบทบาทไว้ในตำราและบทความต่าง ๆ ดังนี้

ความหมายของบทบาท

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2525:159) ได้ให้ความหมายของคำว่า “บทบาท หมายถึง ทำตามบท รำตามบท โดยปริยาย หมายความว่า การทำตามหน้าที่ที่กำหนดไว้ เช่น บทบาทของ พ่อ - แม่ บทบาทของครู”

สงวนศรี วิรัชชัย (2527: 20) กล่าวว่า “บทบาทคือรูปแบบของพฤติกรรมประจำตำแหน่ง ซึ่งประกอบด้วยสิทธิและหน้าที่ของตำแหน่ง เมื่อบุคคลดำรงตำแหน่งใด ก็ต้องแสดงพฤติกรรมตามที่ระบุว่าเป็นบทบาทของตำแหน่งนั้น ๆ”

Good (1973: 502) ได้ให้ความหมายของบทบาทไว้เป็นสองนัย “นัยหนึ่งหมายถึง พฤติกรรมของแต่ละบุคคลที่แสดงออกอยู่เป็นประจำ ภายในขอบเขตของกลุ่ม อีกนัยหนึ่ง หมายถึง พฤติกรรมที่คาดหวังตามตำแหน่งหน้าที่ หรือการแสดงออกแต่ละบุคคลตามความมุ่งหวังของสังคม ”

Krech (1962: 338) ได้ให้ความหมายของบทบาทไว้ว่า “บทบาทเป็นแบบแผนของความ ต้องการ เป้าประสงค์ ความเชื่อ ทศนะคติ ค่านิยม และการกระทำของสมาชิกที่ชุมชนคาดหวัง จะต้องเป็นไปตามคุณลักษณะของตำแหน่งนั้น ๆ”

กล่าวสรุปได้ว่า “บทบาท หมายถึง แบบแผนพฤติกรรมหรือการปฏิบัติของแต่ละบุคคลตามสิทธิ และหน้าที่ของตำแหน่งที่ได้รับมอบหมาย โดยเป็นไปตามความมุ่งหวังของสังคม”

แนวความคิดเกี่ยวกับบทบาท

มีศักดิ์ วิมาขางกูร (2524: 17 – 18) ได้สรุปลักษณะบทบาทแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. บทบาทที่ได้ติดตัวโดยกำเนิด บทบาทประเภทนี้เมื่อบุคคลเกิด และมีชีวิตอยู่ในสังคมย่อมจะได้รับตำแหน่งต่าง ๆ ทางสังคมในฐานะเป็นสมาชิกของสังคม ไม่ว่าบุคคลนั้นจะต้องการหรือไม่ต้องการก็ตาม เช่นการเป็นบิดามารดา ลูก ป้า น้า อา เป็นต้น แบบแผนของพฤติกรรมจะถูกกำหนดขึ้นตามนั้น (Norms) ของสังคมนั้น ๆ ซึ่งส่วนใหญ่จะหนักไป ทางด้านวิถีประชา และจารีตประเพณี ส่วนกฎหมายนั้นมักจะไม่ค่อยถือ เป็นแนวปฏิบัติมากนัก
2. บทบาทที่ได้จากความสามารถ เป็นบทบาทที่ได้ภายหลังจากที่บุคคลนั้นมีความสามารถในด้านต่าง ๆ ยิ่งเป็นสังคมที่มีวิธีการดำเนินชีวิตสลับซับซ้อนมากเท่าใด ตำแหน่งต่าง ๆ ในสังคมไม่ว่าจะด้วยการแต่งตั้งหรือไม่ก็ตาม บุคคลนั้นจะต้องแสดงบทบาทให้ถูกต้องตามตำแหน่ง ซึ่งตำแหน่งที่ได้จากความสามารถนั้นมีอยู่มากมาย เช่น การเป็นนักเรียน เป็นหัวหน้า หรือการได้รับตำแหน่งต่าง ๆ เป็นต้น พฤติกรรมของผู้ดำรงตำแหน่งนอกจากจะต้องยึดหลักวิถีประชา และจารีตประเพณีแล้วยังต้องยึดหลักแห่งกฎหมายเป็นสำคัญอีกด้วย

Davis (1962: 40) ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบไว้อย่างน่าสนใจว่า

การที่บุคคลจะดำรงตำแหน่งใด ต้องมีบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบกำหนดไว้ควบคู่กับตำแหน่งนั้นเสมอ บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบที่กำหนดไว้นี้ จะต้องเป็นที่รู้และเข้าใจกันระหว่างบุคคลผู้ดำรงตำแหน่ง และบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง จากแนวความคิดดังกล่าวพอสรุปได้ว่า บทบาทของบุคคลจะมีควบคู่ไปกับตำแหน่งทางสังคม ซึ่งติดตัวโดยกำเนิด หรือความสามารถ และในบางครั้งบุคคลจะมีบทบาทเฉพาะของตนเอง เช่น บทบาททางอุดมคติ บทบาทที่ควรกระทำในตำแหน่งหน้าที่นั้น ๆ และบทบาทที่กระทำจริงตามความคาดหวังหรือความกดดัน

บทบาทหน้าที่ของครูและครูพลศึกษา

บทบาทหน้าที่ของครู

ครูซึ่งเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีความรู้ความสามารถและเป็นสมาชิกส่วนหนึ่งในสถานศึกษาที่มีบทบาทและหน้าที่ฝึกอบรมนักเรียนให้มีความรู้ความสามารถและประสบความสำเร็จตามเป้าหมายของหลักสูตร นอกจากนี้ครูยังเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับนักเรียนมาก จึงมีโอกาสที่จะเป็นผู้แนะแนว ตักเตือน และให้ความช่วยเหลือ เพื่อให้นักเรียนได้ประพฤติตนเป็นพลเมืองดี ดังนั้นบทบาทและหน้าที่ของครูจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ครูจะต้องรู้และเข้าใจ ตลอดจนปฏิบัติได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

สุจิต เพียรชอบ (2514: 108-117) ได้เขียนบทความเรื่อง บทบาทของครูในสังคมสรุปได้ว่า ครูควรต้องมีบทบาทดังต่อไปนี้

1. บทบาทการให้การศึกษา โดยให้การศึกษาแก่นักเรียน ซึ่งเป็นหน้าที่โดยตรง และให้การศึกษาแก่ประชาชน ซึ่งสามารถทำได้ทั้งทางตรง และทางอ้อม
2. บทบาทการอบรมศีลธรรมจรรยา โดยการอบรมบ่มนิสัยนักเรียน และประชาชนให้เป็นแบบฉบับที่ดีต่อสังคม ทั้งในด้านความประพฤติ และการวางตนในด้านต่าง ๆ
3. บทบาทการถ่ายทอดวัฒนธรรม ซึ่งอาจทำได้ขณะเวลาสอนในชั้นเรียน และการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรในโรงเรียน โดยครูจะต้องทำหน้าที่เป็นทั้งผู้รักษา ถ่ายทอด และฟื้นฟูวัฒนธรรม
4. บทบาทการร่วมกิจกรรมของชุมชน เพื่อสร้างประโยชน์ให้กับชุมชนที่ตนเองเป็นสมาชิก
5. บทบาทการเป็นผู้นำในการพัฒนาชุมชน

6. บทบาทการสร้าง และรักษาความสัมพันธ์อันดี ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ซึ่งความสัมพันธ์อันนั้น จะก่อให้เกิดความช่วยเหลือ การให้บริการซึ่งกันและกัน

7. บทบาทการศึกษาวิจัย และวิเคราะห์สังคม ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์ในด้านการจัด และปรับปรุงหลักสูตรการสอน การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน และการปรับตัวของครูให้เข้ากับสภาพสังคมนั้น ๆ

เมธ เมธสีมา (2518: 18–20) ได้เขียนบทความเรื่อง “บทบาทความรับผิดชอบของครู” โดยกล่าว

สรุปว่า ครูต้องมีความรับผิดชอบดังต่อไปนี้

1. ความรับผิดชอบต่อเพื่อนงาน ด้านการให้ความร่วมมือ และรับผิดชอบร่วมกัน
2. ความรับผิดชอบต่อผู้บริหาร โดยช่วยผู้บริหารอยู่ตลอดเวลา ด้วยหลักประชาธิปไตย
3. ความรับผิดชอบต่อนักเรียน ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งสำคัญ และครูจะต้องใช้เทคนิคการสอน ที่จะให้ความร่วมมือให้เกิดขึ้น พร้อมทั้งจะต้องทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดี แก่นักเรียน และสร้างวิถีชีวิตประชาธิปไตยในห้องเรียน และในโรงเรียน
4. ความรับผิดชอบต่อประชาชน โดยมีบทบาทเป็นผู้นำของชุมชน เป็นตัวแทนทำการถ่ายทอดสิ่งต่าง ๆ จากโรงเรียนไปสู่สังคม
5. ความรับผิดชอบต่อการสอน ครูต้องมีความสนใจในการสอน และปรับปรุงการสอนให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

Van (1979: 301–302) ได้สรุปครูในอุดมคติว่า จะต้องประกอบด้วยลักษณะดังนี้ คือ

1. มีความสามารถในการสื่อสารให้เกิดความเข้าใจได้ดี
2. มีความสามารถในการรักษาระเบียบวินัย และมีความยุติธรรม
3. มีความสามารถในการจูงใจ มีความรัก และเอาใจใส่ต่อนักเรียน

4. มีขวัญ และกำลังใจที่ดี
5. มีศรัทธา และกระตือรือร้นในวิชาชีพ
6. มีบุคลิกภาพที่ดี และมีลักษณะของความเป็นมิตร

บทบาทของครูพลศึกษา

วรศักดิ์ เพียรชอบ (2523: 31) ได้กล่าวถึง ครูพลศึกษาที่ดี สามารถปฏิบัติหน้าที่ และภารกิจทางพลศึกษาได้ดี และมีประสิทธิภาพ ควรมีบทบาทที่สำคัญดังนี้

1. มีความรู้ทั้งในด้านวิชาการศึกษาทั่วไป วิชาครู และวิชาพลศึกษา
2. มีความศรัทธาในวิชาชีพพลศึกษาอย่างแท้จริง
3. เป็นผู้มีความรับผิดชอบสูง
4. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และกระตือรือร้น
5. มีบุคลิกภาพดี มีสุขภาพสมบูรณ์
6. เป็นผู้มีความคุณธรรม มีจิตใจโอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ และมีน้ำใจเป็นนักกีฬา

Cowell and Schwehn (1967: 59) กล่าวว่า “ครูที่จะสอนพลศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพได้ ต้องอาศัยองค์ประกอบของคุณสมบัติในตัวครู คือ บุคลิกภาพของครู ความรู้ และทักษะ ความสนใจในงาน และทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ในโรงเรียน”

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

ยุพิน ศิริพละ (2520: ง – จ) ได้ทำการวิจัยเรื่องบทบาทและความรับผิดชอบของอาจารย์ในวิทยาลัยครู ในกรุงเทพมหานคร โดยส่งแบบสอบถามให้ผู้บริหารและอาจารย์วิทยาลัยครูในกรุงเทพมหานคร 6 แห่ง จำนวน 694 ฉบับ ผลการวิจัยพบว่า บทบาท และความรับผิดชอบของอาจารย์ที่เกี่ยวกับปฏิบัติจริง มาก ถิ่นน้อย ตามลำดับดังนี้ บทบาทด้านการสอน การเป็นอาจารย์ที่

ปริกษาทางวิชาการ การเป็นอาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรมเสริมหลักสูตร การนิเทศการสอน การให้บริการชุมชนและสังคม การวิจัยและหน้าที่อื่น ๆ

ชาญชัย เรืองขจร (2523: ง) ได้ทำการวิจัยเรื่องความคิดเห็นของผู้บริหารและอาจารย์ ที่มีต่อสมรรถภาพการปฏิบัติงานของอาจารย์พลศึกษาในวิทยาลัยครู ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารมีความคิดเห็นว่า อาจารย์พลศึกษามีสมรรถภาพการปฏิบัติงานมากทุกด้าน ตามลำดับดังนี้ สมรรถภาพการปฏิบัติงานด้านพัฒนาบุคลิกภาพ ด้านการสร้างมนุษยสัมพันธ์ ด้านการสอนและประเมินผล ด้านการจัดการแข่งขันกีฬา การปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าภาควิชาพลศึกษา การจัดสถานที่ อุปกรณ์ เครื่องอำนวยความสะดวก และการปฏิบัติหน้าที่พิเศษ

ชาญชัย พงศยาภรณ์ (2534: 72-73) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ความคาดหวังของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อบทบาทของครูพลศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา” สรุปดังนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษามีความคาดหวังบทบาทของครูพลศึกษาในด้านวิชาการอยู่ในระดับมาก ส่วนบทบาทที่ปฏิบัติของครูพลศึกษาอยู่ในระดับน้อย
2. ผู้บริหารสถานศึกษามีความคาดหวังบทบาทของครูพลศึกษาในด้านกิจการนักศึกษาอยู่ในระดับมาก ส่วนบทบาทที่ปฏิบัติของครูพลศึกษาอยู่ในระดับมาก
3. ผู้บริหารสถานศึกษามีความคาดหวังบทบาทของครูพลศึกษาในด้านส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมอยู่ในระดับมาก ส่วนบทบาทที่ปฏิบัติของครูพลศึกษาอยู่ในระดับน้อย
4. ผู้บริหารสถานศึกษา มีความคาดหวังบทบาทของครูพลศึกษาในด้านบริการชุมชนอยู่ในระดับมาก ส่วนบทบาทที่ปฏิบัติของครูพลศึกษาอยู่ในระดับน้อย
5. ผู้บริหารสถานศึกษามีความคาดหวังบทบาทของครูพลศึกษา ในบทบาทหน้าที่พิเศษอยู่ในระดับน้อย ส่วนบทบาทที่ปฏิบัติของครูพลศึกษาอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผานิต บิลมาศ (2522: ง - จ) ทำการวิจัยเรื่อง “คุณลักษณะของครูพลศึกษาที่พึงปรารถนาสำหรับ

โรงเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะที่สำคัญของครูพลศึกษา” มีดังนี้

1. ด้านการสอน ควรเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจความมุ่งหมายของหลักสูตรวิชาพลศึกษา และรู้จุดมุ่งหมายการจัดการศึกษาของชาติ
2. ด้านสุขภาพกาย และทางจิต ครูพลศึกษาควรเป็นผู้ที่มีความคล่องแคล่วว่องไว และมีสมรรถภาพทางกายดี
3. ด้านวิชาการ ควรที่จะมีความรู้เรื่องอันตรายที่จะเกิดจากการเรียนกิจกรรมพลศึกษา และเอาใจใส่ป้องกันโรคติดต่อ
4. ด้านบุคลิกภาพ เป็นผู้ที่สามารถควบคุมอารมณ์ได้ดี และมีความอดทนไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคทั้งปวง
5. ด้านคุณธรรมความประพฤติ และการมีน้ำใจนักกีฬา ครูพลศึกษาควรเป็นผู้มีความรับผิดชอบในหน้าที่การงาน และซื่อสัตย์สุจริต
6. ด้านมนุษยสัมพันธ์ ควรเป็นผู้ที่ปรับตัวเข้ากับบุคคลอื่น ๆ ได้ดี และให้ความร่วมมือในกิจกรรมพลศึกษาของนักเรียน
7. ด้านการอบรม การปกครอง และการเป็นผู้นำ ครูพลศึกษาควรเป็นตัวอย่างที่ดี และรักษาความลับของนักเรียน
8. ด้านการเป็นพลเมืองที่ดีในสังคมประชาธิปไตย ครูพลศึกษาควรเป็นผู้ยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และรู้จักรักษาความลับทางราชการ
9. ด้านความเชื่อมั่นในตนเองและเป็นตัวของตัวเอง ควรเป็นผู้ที่มีความภาคภูมิใจในอาชีพ มีศักดิ์และชื่อตรงต่อตัวเอง

10. ด้านความสามารถทางการกีฬา ครูพลศึกษาควรเป็นผู้ที่สามารถสอนและเข้าร่วมกิจกรรมพลศึกษาได้หลายอย่างและมีลักษณะท่าทางของนักกีฬา

พัทยา สุคนธมณี (2529: ง-จ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการเปรียบเทียบบทบาทที่เป็นจริง และบทบาทที่คาดหวังของครูพลศึกษา ตามการรับรู้ของผู้บริหาร โรงเรียน โดยใช้แบบสอบถามผู้บริหารโรงเรียนของกรมสามัญศึกษาทั่วประเทศ จำนวน 265 ชุด ผลการวิจัยพบว่า บทบาทที่เป็นจริง และบทบาทที่คาดหวังของครูพลศึกษา ตามการรับรู้ของผู้บริหาร โรงเรียน มีความแตกต่างกัน บทบาทของครูพลศึกษาที่ผู้บริหารคาดหวังซึ่งจัดอยู่ในระดับมากที่สุด คือ บทบาทในการให้การศึกษา ได้แก่ เข้าสอนตรงเวลาสม่ำเสมอ สามารถสาธิตทักษะ และสอนให้นักเรียนเข้าใจ อุทิศเวลาให้กับราชการ มีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรวิชาพลศึกษาอย่างลึกซึ้ง เก็บบำรุงรักษาและซ่อมแซมวัสดุอุปกรณ์ มีความเข้าใจหลักวิธีการประเมินผล และบทบาทในการร่วมกิจกรรมของโรงเรียน ได้แก่ เป็นผู้ฝึกซ้อมกีฬา และจัดการแข่งขันกีฬาภายในและภายนอกโรงเรียน ส่วนบทบาทที่เป็นจริงของครูพลศึกษา ที่จัดอยู่ในระดับมากที่สุด คือ บทบาทในการให้การศึกษา ได้แก่ สามารถสาธิตทักษะและสอนให้นักเรียนเข้าใจ สอนกิจกรรมได้มากกว่า 2 กิจกรรม อุทิศเวลาให้กับทางราชการ จัดเตรียมอุปกรณ์และสถานที่ในการสอนได้เหมาะสมกับเนื้อหาวิชา และบทบาทในการร่วมกิจกรรมของโรงเรียน ได้แก่ เป็นผู้ฝึกซ้อมกีฬา จัดการแข่งขันกีฬาภายในและภายนอกโรงเรียน มีส่วนร่วมในการประชุมครูทุกครั้ง และให้ความร่วมมือกับโรงเรียนในการจัดกิจกรรม

งานวิจัยต่างประเทศ

Willard (1975: 765 – A) ได้ทำการวิจัยเรื่องลักษณะโปรแกรมพลศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาของมลรัฐเทนเนสซี โดยใช้แบบสอบถามจากกลุ่มผู้บริหาร และครูพลศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 113 คน ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหาร และครูสอนวิชาพลศึกษาส่วนใหญ่มีทัศนคติแตกต่างกันในเรื่อง การจัดชั้นเรียน โปรแกรมการสอน อุปกรณ์การสอน สิ่งอำนวยความสะดวก และผู้บริหารไม่เข้าใจในโปรแกรมพลศึกษา

Bestman (1975: 6495 – 7) ได้ทำการวิจัยเรื่องการประเมินผลโปรแกรมพลศึกษาของนักเรียนชายในโรงเรียนมัธยมศึกษา ของอำเภออานาไฮม์ รัฐแคลิฟอร์เนีย โดยมีจุดมุ่งหมาย เพื่อที่แสดงผลของคุณภาพ และประโยชน์ในปัจจุบันของโปรแกรมพลศึกษา โดยใช้แบบสำรวจ ของเนลสัน (Neilson score Card) ผลการวิจัยปรากฏว่า

1. คณะผู้ทำการสอนจะต้องเตรียมตัวให้พร้อม และปรับปรุงการสอนให้ดียิ่งขึ้นอีก
2. โดยทั่ว ๆ ไป ครูผู้สอนพลศึกษามีฐานะทางสังคมดีกว่าครูผู้สอนอื่น ๆ ทั้งในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการสอน บุคลิกภาพและอุปนิสัย
3. สถานที่และอุปกรณ์มีอยู่ไม่เพียงพอ และไม่เหมาะสม

Allard (1979: 2528 - A) ได้ทำการวิจัยเรื่องพฤติกรรมการสอนของครู ที่มีผลต่อการเรียนวิชาพลศึกษาในชั้นเรียน โดยอิทธิพลเกี่ยวกับเพศ และการร่วมมือของนักเรียน ซึ่งใช้แบบวิเคราะห์พฤติกรรมของครูเป็นรายกรณีที่พัฒนาขึ้นโดย ลูอิส (Lewis) จากมหาวิทยาลัยแมสซาชูเซตส์ มีดังนี้ พฤติกรรมการให้กำลังใจ และสนับสนุนนักเรียน การฟังความคิดเห็นของนักเรียน การตอบคำถามของนักเรียน การบรรยาย การให้คำแนะนำและแนะแนว และให้ความรักความยุติธรรม โดยให้แสดงความคิดเห็น และการสังเกตจากนักเรียนจำนวน 343 คน ชาย 174 คน หญิง 169 คน ครูผู้สอน 5 คน ผลการวิจัยพบว่า ครูส่วนใหญ่ใช้การบรรยายถึงร้อยละ 60 นักเรียนชาย และนักเรียนหญิงมีความเห็นต่างกันในพฤติกรรมเกี่ยวกับการให้การบรรยายของครู การยกย่องชมเชย และให้กำลังใจ รวมทั้งให้คำแนะนำและแนะแนว สำหรับเกี่ยวกับด้านเพศชายและเพศหญิง พบว่าไม่มีผลต่อการให้ความร่วมมือของนักเรียนในชั้นเรียน

Ogilvie and Tutko (1970: 78 - 80) ได้ทำการศึกษาลักษณะบุคลิกภาพของผู้ฝึกสอน โดยตั้งสมมติฐานที่น่าสนใจไว้หลายอย่าง และเสนอแนะว่า ผู้สอนที่มีความก้าวร้าวในการสอนกีฬาระดับมหาวิทยาลัย จะพยายามเลือกผู้เล่นที่มีความก้าวร้าวด้วย และผู้ฝึกสอนที่มีหัวโบราณ จะไม่ยอมเปลี่ยนแปลงอะไร (conservative coach) และมีแนวโน้มที่จะเลือกหาตัวนักกีฬาที่มีลักษณะแบบหัวโบราณด้วย Ogilvie and Tutko สรุปว่าผู้ฝึกสอนจะทำงานดีที่สุดกับผู้เล่นที่มีบุคลิกภาพหลายประการคล้ายคลึงกันกับตนเอง จากสถานการณ์ของการสอนที่มีลักษณะเป็นแบบอย่างเดียวกันผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตไว้ ผู้ฝึกสอนจำนวนไม่น้อยที่สามารถทำงานอย่างประสพผลสำเร็จกับนักกีฬา

ซึ่งมีบุคลิกภาพแตกต่างไปจากบุคลิกภาพของตนเอง ผู้ฝึกสอนที่ได้เชื่อว่าเป็นผู้ฝึกสอนที่ก้าวร้าว มักจะทำงานได้ดีกับนักกีฬาที่ต้องการอยากจะได้เด่น แต่สำหรับผู้ฝึกสอนอีกผู้หนึ่ง อาจมีอิทธิพลหล่อหลอมนักกีฬาที่มีบุคลิกภาพอีกแบบหนึ่งให้ทำงานร่วมกับเขาได้ ลักษณะการเปลี่ยนแปลงทั้งหลายจะเป็นไปตามระยะเวลา และไม่ตายตัวเสมอไป ในแง่ของความสัมพันธ์ระหว่างผู้ฝึกสอนกับนักกีฬา นักกีฬาคนหนึ่งมีโอกาสพบกับผู้ฝึกสอนหลาย ๆ รูปแบบ ผู้ฝึกสอนอีกหลายคนจึงมองไม่เห็นความจำเป็นที่จะต้องปรับตัว ให้เข้ากับบุคลิกภาพของนักกีฬาที่เป็นคนเก่งหรือ “คารานักกีฬาที่มีชื่อเสียง” เพราะถ้าผู้ฝึกสอนไม่สามารถจะพูดคุยติดต่อกับนักกีฬาคนหนึ่งได้ ผู้ฝึกสอนก็ยังมียุติกาคนอื่นที่จะพูดคุยได้

Echevaria (1981) ได้ทำการวิจัยเรื่องความต้องการการฝึกอบรมของครูประจำการ ตามการรับรู้ของครูผู้สอนและครูใหญ่ ในโรงเรียนประถมศึกษาของประเทศเปอร์โตริโก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสำรวจการประเมินความต้องการของครู (teacher needs assessment survey) กลุ่มประชากรได้แก่ครู 283 คน ครูใหญ่ 28 คน โรงเรียนในประเทศเปอร์โตริโก โดยศึกษาความต้องการการฝึกอบรมของครู 7 ประเด็น คือ

1. การประเมินพฤติกรรมของนักเรียน
2. การเตรียมการสอน
3. การดำเนินการสอน
4. การปฏิบัติการบริหาร
5. การสื่อความหมาย และมนุษยสัมพันธ์
6. การพัฒนาทักษะส่วนบุคคล
7. การพัฒนาความเป็นตัวของตัวเอง

ผลการวิจัยพบว่า ความเห็นในเรื่องความต้องการการฝึกอบรมตามทัศนะของครูผู้สอนและครูใหญ่ต่างกัน แต่ทั้งสองกลุ่มเห็นพ้องต้องการในเรื่องการจัดลำดับความสำคัญของประเด็นความคิดเห็น กล่าวคือ การเตรียมการสอนเป็นเรื่องต้องการอบรมมากที่สุด และรองลงมาคือการดำเนินการสอน